

Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Η/Υ

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Τεχνολογία Λογισμικού

7ο / 9ο Εξάμηνο 2018-19

Ν.Παπασπύρου, Αν.Καθ. ΣΗΜΜΥ, nickie@softlab.ntua.gr

Β.Βεσκούκης, Αν.Καθ. ΣΑΤΜ, v.vescoukis@cs.ntua.gr

Κ.Σαΐδης, ΠΔ 407, saiko@softlab.ntua.gr

Σχεδιασμός λογισμικού (γενικά)

Ποιο είναι το ζητούμενο

Να σχεδιάσουμε το λογισμικό με τέτοιο τρόπο που να είναι:

- ευκολονόητο (comprehensible)
- επεκτάσιμο (extensible)
- εξελίξιμο (evolvable)
- συντηρήσιμο (maintainable).

Ποιοτικά ζητούμενα σχεδιασμού

- Performance - Scalability
- Maintainability - Extensibility
- Security - Safety
- Robustness - Fault-tolerance
- Usability - Reliability

Αφαίρεση (Abstraction)

Θεμελιώδης έννοια

- "Η εννοιολογική διαδικασία κατά την οποία προκύπτουν γενικοί κανόνες από την εξέταση επιμέρους παραδειγμάτων."
(Wikipedia)
- Χρησιμοποιείται σε πολλές επιστήμες.
- Αποτελεί το κύριο εργαλείο σχεδιασμού.

Αφαίρεση

- Αναπαράσταση ενός ουσιώδους χαρακτηριστικού του λογισμικού χωρίς τις δευτερεύουσες λεπτομέρειες.
- Αντικειμενοστραφές μοντέλο: Τα αντικείμενα ως βασικός μηχανισμός αφαίρεσης

Πριν ξεκινήσουμε

Η έννοια του τεχνικού χρέους (technical/design/code debt)

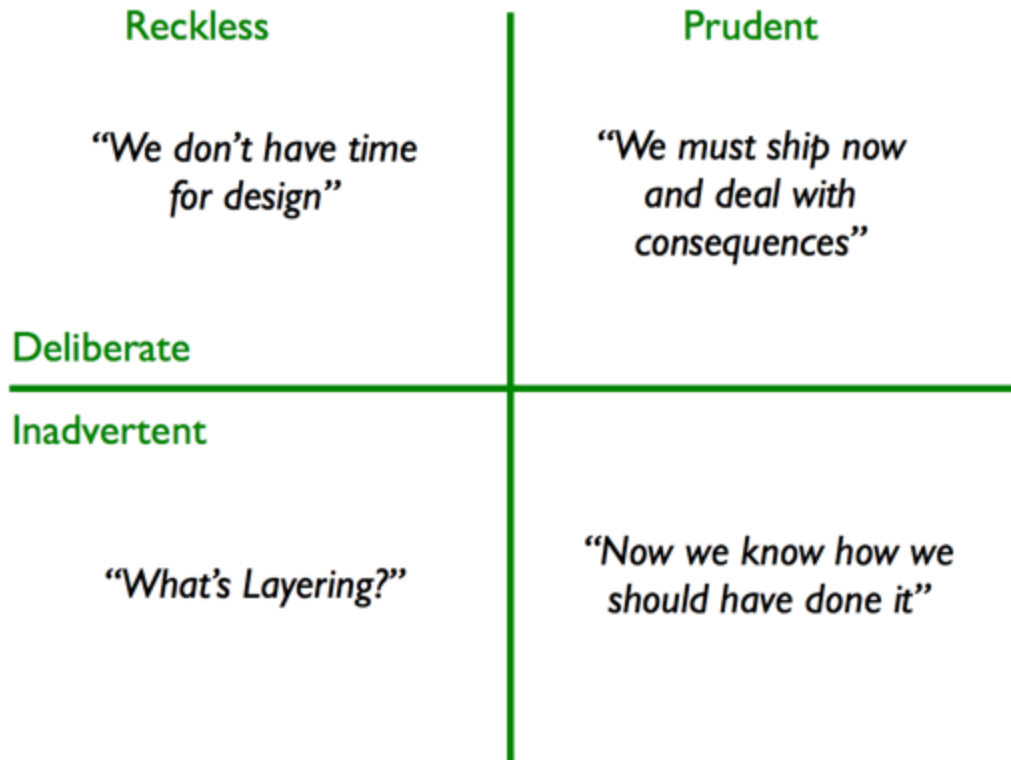
Σχεδιασμός = Συμβιβασμός

- Συνήθως δεν είναι εφικτό να γίνουν όλα καλά με την πρώτη
- Επιλογή των επιθυμητών trade-offs

Τεχνικό χρέος

- Το κόστος της πρόσθετης δουλειάς που θα απαιτηθεί από την επιλογή μιας εύκολης και γρήγορης υλοποίησης αντί για την εφαρμογή της συνολικά καλύτερης λύσης.

Τέσσερα είδη

By Martin Fowler

Το κλασικότερο trade-off

Efficiency vs Abstraction

Programmers have spent far too much time worrying about efficiency in the wrong places at the wrong times; premature optimization is the root of all evil.

Donald Knuth

Αντικειμενοστραφής σχεδιασμός

Αντικείμενα (ο μηχανισμός αφαίρεσης)

- Ενθυλακώνουν (encapsulate)
 - Κατάσταση (state)
 - δεδομένα που τηρούνται σε πεδία
 - Συμπεριφορά (behavior)
 - λειτουργίες που τηρούνται σε μεθόδους (behavior)
- Στιγμιότυπιση (instantiation)
 - Μέσω κατασκευαστών (constructors)
- Αυτο-αναφορά (this, self)
- Ανταλλαγή μηνυμάτων (message passing)

Βασικές έννοιες

- Συνάθροιση (aggregation)
- Σύνθεση (composition)
- Κληρονομικότητα (inheritance)
 - Με βάση κλάσεις / διεπαφές (classes / interfaces)
 - Με βάση πρωτότυπα (prototypes)
- Δυναμική αποστολή μηνυμάτων (dynamic method dispatch)
- Αργή δέσμευση (late binding)
- Πολυμορφισμός

Βασικές αρχές αφαίρεσης (abstraction principles)

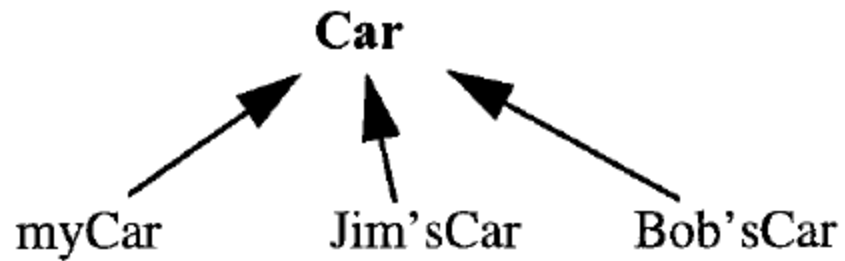
Το σημείο που το αντικειμενοστραφές μοντέλο συνδέεται με την εννοιολογική μοντελοποίηση (conceptual modeling) και την αναπαράσταση γνώσης (knowledge representation)

Λίστα αναγνώσμάτων

Antero Taivalsaari, "On the notion of inheritance", ACM Computing Surveys, Vol. 28, No 3, September 1996.

I. Classification - Instantiation

Classification vs. instantiation

A. Taivalsaari

Classification - Instantiation

- Σχέση του αντικειμένου με την κλάση του και αντίστροφα.
- Όλα τα αντικείμενα / στιγμιότυπα μιας κλάσης μοιράζονται κοινά και ομοιόμορφα χαρακτηριστικά.
- Η κλάση είναι το intensional abstraction όλων των δυνατών της αντικειμένων.

Παράδειγμα (Java)

```
class Point {
    private int x;
    private int y;

    public Point(int x, int y) {
        this.x = x;
        this.y = y;
    }
    public int getX() { return x; }

    public int getY() { return y; }

    public void setX(int x) { this.x = x; }

    public void setY(int y) { this.y = y; }

    public void addToX(int num) { this.x += num; }

    public void addToY(int num) { this.y += num; }
}
```

Χρήση

```
Point p1 = new Point(0, 0); //στιγμιοτύπιση  
p1.addToX(10); //αποστολή μηνύματος (επίκληση μεθόδου)  
Point p2 = new Point(10, 0);  
assert(p1.getX() == p2.getX());  
assert(p1 instanceof Point);  
assert(p2 instanceof Point);
```

Παράδειγμα (Javascript < ES6)

```
var Point = function(x, y) { //constuctor
  this.x = x;
  this.y = y;
  this.getX = function() { return this.x; }
  this.getY = function() { return this.y; }
  this.setX = function(x) { this.x = x; }
  this.setY = function(y) { this.y = y; }
  this.addToX = function(num) { this.x += num; }
  this.addToY = function(num) { this.y += num; }
}
```

Καλύτερο Παράδειγμα (Javascript < ES6)

```
var Point = function(x, y) { //constuctor
  this.x = x;
  this.y = y;
}

Point.prototype.getX = function() { return this.x; }

Point.prototype.getY = function() { return this.y; }

Point.prototype.setX = function(x) { this.x = x; }

Point.prototype.setY = function(y) { this.y = y; }

Point.prototype.addToX = function(num) { this.x += num; }

Point.prototype.addToY = function(num) { this.y += num; }
```

Παράδειγμα (Javascript \geq ES6)

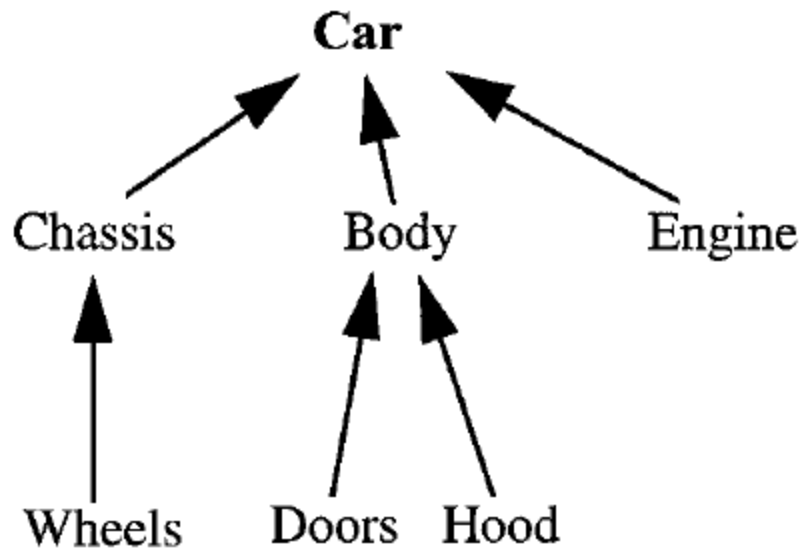
```
class Point {  
  
  constructor(x, y) {  
    this.x = x;  
    this.y = y;  
  }  
  
  get x() { return this.x; }  
  
  get y() { return this.y; }  
  
  set x(x) { this.x = x; }  
  
  set y(y) { this.y = y; }  
  
  addToX(num) { this.x += num; }  
  
  addToY(num) { this.y += num; }  
}
```

Χρήση

```
var p1 = new Point(0, 0);  
p1.addToX(10);  
var p2 = new Point(10, 0);  
assert p1.getX() == p2.getX();  
assert (p1 instanceof Point);  
assert (p2 instanceof Point);
```


2. Aggregation - Decomposition

Aggregation vs. decomposition

A. Taivalsaari

Aggregation - Decomposition

- Συνάθροιση (ή σύνθεση) επιμέρους εννοιών για τη σύσταση μιας νέας ξεχωριστής έννοιας.
- Σχέσεις μέρους-όλου (part-of).

Παράδειγμα (Java)

Ένα αντικείμενο περιέχει (συντίθεται) από άλλο αντικείμενα

```
class Line {
    private Point first;
    private Point second;

    public Line(Point first, Point second) {
        this.first = first;
        this.second = second;
    }

    Point getFirstPoint() { return first; }

    Point getSecondPoint() { return second; }
}
```

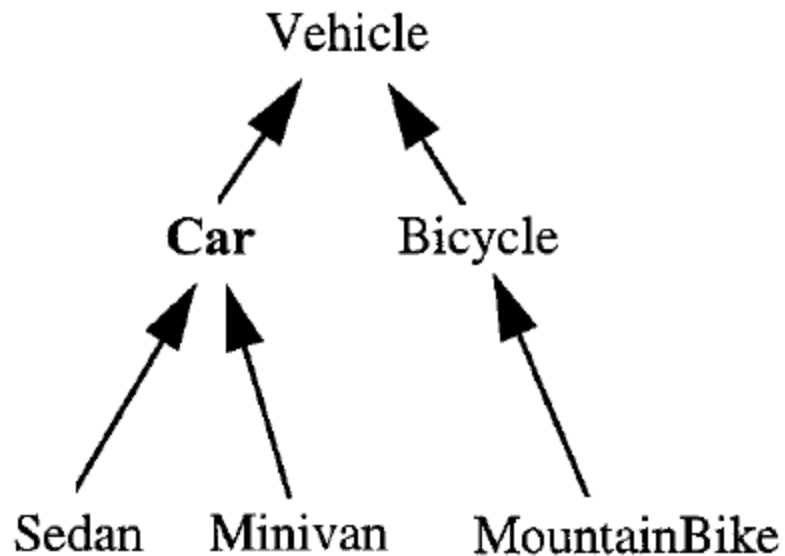
Παράδειγμα (ES6)

Ένα αντικείμενο περιέχει (συντίθεται) από άλλο αντικείμενα

```
class Line {  
  
  constructor(first, second) { //Points  
    this.first = first;  
    this.second = second;  
  }  
  
  getFirstPoint() { return this.first; }  
  
  getSecondPoint() { return this.second; }  
}
```

3. Generalization - Specialization

Generalization vs. specialization

A. Taivalsaari

Generalization - Specialization

- Σχέση μεταξύ κλάσεων.
- Η γενική κλάση συγκεντρώνει τα κοινά στοιχεία όλων των εξειδικεύσεών της.
- Η κληρονομικότητα είναι ο κατεξοχήν μηχανισμός υλοποίησης της εξειδίκευσης.

Κληρονομικότητα

- Ένα αντικείμενο κληρονομεί τα πεδία ή/και τις μεθόδους των "προγόνων" του
- Στην πράξη έχουμε:
 - Κληρονομικότητα για εξειδίκευση (specialization)
 - Κληρονομικότητα για επαναχρησιμοποίηση (reuse)

Παράδειγμα (Java)

```
class Arrow extends Line {  
  
    enum Direction{FIRST_TO_SECOND, SECOND_TO_FIRST};  
  
    private Direction d;  
  
    public Arrow(Point p1, Point p2, Direction d) {  
        super(p1, p2);  
        this.d = d;  
    }  
  
    public void toggleDirection() {  
        if (d == Direction.FIRST_TO_SECOND)  
            d = Direction.SECOND_TO_FIRST;  
        else  
            d = Direction.FIRST_TO_SECOND;  
    }  
}
```


Χρήση

```
Point p1 = new Point(0, 0);  
Point p2 = new Point(10, 10);  
Arrow a = new Arrow(p1, p2, Arrow.Direction.FIRST_TO_SECOND);  
assert(a instanceof Arrow); //Προφανώς  
assert(a instanceof Line); //Επίσης -- πολυμορφισμός  
assert(a.getFirstPoint().getX() == 0); //Κληρονομικότητα
```

Παράδειγμα (Javascript < ES6)

```
var Line = function() { //Line constructor
  ...
}

var Direction = {
  FIRST_TO_SECOND: 1,
  SECOND_TO_FIRST: 2
}

var Arrow = function(p1, p2, d) {
  Line.call(this, p1, p2); //call the Line constructor
  this.d = d;
}

Arrow.prototype = new Line(); //"Inherit" from Line
Arrow.prototype.constructor = Arrow; //Just to make sure
Arrow.prototype.toggleDirection = function() {
  if (this.d == Direction.FIRST_TO_SECOND)
    this.d = Direction.SECOND_TO_FIRST;
  else
    this.d = Direction.FIRST_TO_SECOND;
}
```

Παράδειγμα (Javascript \geq ES6)

```
class Line {
  ...
}

var Direction = {
  FIRST_TO_SECOND: 1,
  SECOND_TO_FIRST: 2
}

class Arrow extends Line {

  constructor(p1, p2, d) {
    super(p1, p2);
    this.d = d;
  }

  toggleDirection() {
    if (this.d == Direction.FIRST_TO_SECOND)
      this.d = Direction.SECOND_TO_FIRST;
    else
      this.d = Direction.FIRST_TO_SECOND;
  }
}
```

Χρήση

```
var p1 = new Point(0, 0);  
var p2 = new Point(10, 10);  
var a = new Arrow(p1, p2, Direction.FIRST_TO_SECOND);  
assert(a instanceof Arrow);  
assert(a instanceof Line);  
assert(a.getFirstPoint().getX() == 0);
```

Private state/behavior

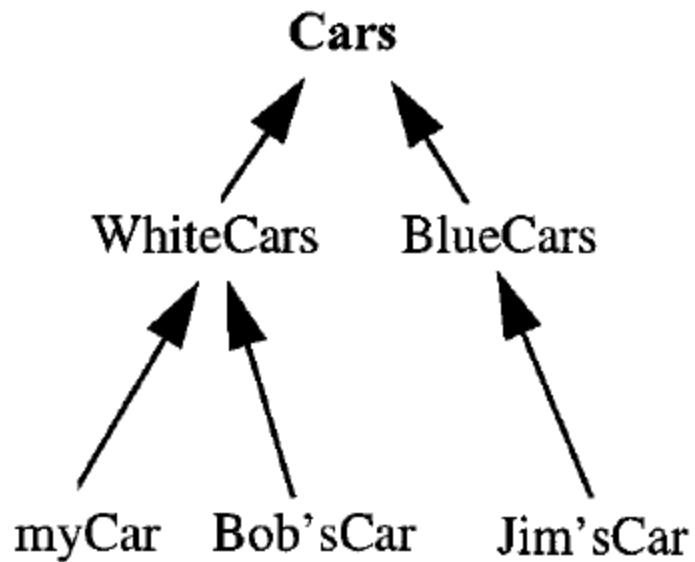
- Στο (απλό) παράδειγμά μας:
 - Η κλάση Point ενθυλακώνει δύο ακεραίους
 - Η κλάση Line ενθυλακώνει δύο Point αντικείμενα
 - Η κλάση Arrow ενθυλακώνει δύο Point αντικείμενα και μια διεύθυνση
- Μηχανισμός απόκρυψης πληροφορίας (information hiding)

Private state σε Javascript

```
var Line = function(x, y) {  
  var state = {  
    x:x,  
    y:y  
  };  
  
  this.getX = function() {  
    return state.x  
  }  
  
  ...  
};
```

4. Grouping - Individualization

Grouping vs. individualization

A. Taivalsaari

Ομαδοποίηση - Διαχωρισμός

- Ομαδοποίηση αντικειμένων με βάση κάποιο extensional και όχι intensional χαρακτηριστικό.
- Παραδείγματα:
 - Αγαπημένα του χρήστη (user favorites)
 - Πιο πρόσφατα / πιο δημοφιλή
 - Αποτελέσματα μιας αναζήτησης

Πολυμορφισμός

Παροχή μιας κοινής διεπαφής για αντικείμενα διαφορετικών τύπων

ή

Ένα αντικείμενο μπορεί να έχει πολλούς τύπους (πολλές συμπεριφορές)

Είδη πολυμορφισμού

Universal polymorphism

- Parametric
- Inclusion

Ad-hoc

- Overloading
- Coercion

Λίστα αναγνωσμάτων

Luca Cardelli, Peter Wegner, "On Understanding Types, Data Abstraction, and Polymorphism", ACM Computing Surveys, Vol 17 n. 4, pp 471-522, December 1985.

Ad-hoc πολυμορφισμός (Overloading)

Operator overloading

```
int x = 3 + 5;  
String s = name + " " + surname;
```

Method overloading

```
class Foo {  
    void doSomething(A a) { ... }  
    void doSomething(A a, B b) { ... }  
}  
  
class Bar extends Foo {  
    void doSomething(C c, D d) { ... }  
}
```

Ad-hoc πολυμορφισμός (Coercion)

Type coercion

```
double x = 1;  
//The int constant is converted to double automatically  
  
double avg, sum;  
int count;  
...  
avg = sum / count;  
//The int count is converted to double automatically  
//before applying the division
```

Παραμετρικός πολυμορφισμός

Generics

```
class Cache<K, V> {  
    private final Map<K, V> cache = new HashMap<>();  
    public synchronized void put(K key, V value) {  
        cache.put(key, value);  
    }  
  
    public synchronized V get(K key) {  
        return cache.get(key);  
    }  
}
```

```
Cache<String, Line> lineLabels = new Cache<>();  
cache.put("First line", someLine);  
cache.put("Second line", someOtherLine);
```

Πολυμορφισμός υπο-τύπων (inclusion polymorphism)

```
interface Shape {
    double getArea();
}

class Rectangle implements Shape {
    private double width;
    private double height;
    public double getArea() {
        return width * height;
    }
}

class Circle implements Shape {
    private double radius;
    public double getArea() {
        return Math.PI * radius * radius;
    }
}
```



```
class AreaPrinter {  
    public static void print(Shape s) {  
        System.out.println(s.getArea());  
    }  
}
```

```
Rectangle r = new Rectangle(2.0, 3.0);  
Circle c = new Circle(1.0);
```

```
AreaPrinter.print(r); // 6.0  
AreaPrinter.print(c); // 3.14
```

Δυναμική αποστολή μηνυμάτων και αργή δέσμευση

```
interface Computation {
    String getName();
    void compute();
}

abstract class ComputationBase implements Computation {
    public String getName() {
        return getClass().getName();
    }
}
```

```
class SimpleComputation extends ComputationBase {
    public void compute() {
        System.out.println("Done computing");
    }
}

class SimpleComputation2 extends SimpleComputation {
    public String getName() {
        return "Simple2"
    }
}
```

```
class ListOfComputations extends ComputationBase {
    private final List<Computation> computations;

    public ListOfComputations(Computation... computations) {
        this.computations = Arrays.asList(computations);
    }

    public void compute() {
        for(Computation c: computations) {
            System.out.println("Computing: " + c.getName());
            c.compute();
        }
    }
}
```

```
Computation c1 = new SimpleComputation();  
Computation c2 = new SimpleComputation2();  
Computation list = new ListOfComputations(c1, c2);  
System.out.println(list.getName());  
list.compute();
```

//Output

```
ListOfComputations  
Computing: SimpleComputation  
Done computing  
Computing: Simple2  
Done computing
```